

Устїнова Н.О.

*вчитель української мови та літератури
КЗ «Мелітопольський лицей-інтернат
II-III ступенів» Запорізької обласної ради*

ОСНОВНІ МОВНІ НЕДОЛІКИ СУЧАСНИХ ПОПУЛЯРНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

***Анотація.** Стаття досліджує актуальну проблему негативного впливу мови сучасної української популярної музики на формування мовленнєвої культури населення, передусім молоді. Визначено основні порушення мовних норм у текстах хітів. Зроблено висновок про шляхи підвищення якості популярних музичних текстів для збереження чистоти української мови та розвиток мовної компетенції споживачів цього медіапродукту.*

***Ключові слова:** хіт, мовна компетентність, мовна норма, суржик, сленг, варваризми.*

***Ustinova N. Main Language Deficiencies of Modern Popular Ukrainian Songs and Their Influence on the Formation of the Language Competence of the Population.** The article investigates the current problem of the negative impact of the language of modern Ukrainian popular music on the formation of the speech culture of the population, primarily the youth. There are identified the main violations of language norms in the hits' lyrics. A conclusion is made on the ways of improving the quality of popular musical texts to preserve the purity of the Ukrainian language and develop the language competence of consumers of this media product.*

***Key words:** hit, language competence, language norm, surzhyk, slang, barbarisms.*

Актуальність дослідження. Споконвічно митці вважались елітою будь-якого суспільства. Саме вони розкривали приховані сенси, пророчили зміни правителів та епох, виголошували істину. Їх самих переважно глибоко шанували, імена закарбовували в історії культури держав і цілих націй, а висловлювання розбирали на крилаті вислови. Ці афоризми сьогодні молодь часто використовує у своїх статусах в соціальних мережах, визначає як кредо свого життя на певному етапі, а отже, бере за світоглядну основу. Відтак, вплив відомих митців, насамперед співаків і співачок, на своїх шанувальників беззаперечний та потребує ретельного дослідження для запобігання негативним результатам.

Українське суспільство наразі перебуває у стані війни за свою незалежність та культурну ідентичність. При цьому відбувається стрімкий розвиток культурного процесу, що позначається великим розмаїттям мистецьких напрямів та постатей представників вітчизняного мистецтва. Молодь, яка прагне знайти у важкі часи точку опори у своїх кумирах, часто формує своє Я за їхньою моделлю поведінки, у тому числі й мовленнєвої. Цей аспект дуже важливий для збереження чистоти української мови, розвитку мовних знань і мовленнєвих навичок української спільноти, формування комунікативних стратегій, що стають предметом дослідження сучасних мовознавців.

Метою статті є визначення недоліків у лексичному складі сучасних вітчизняних популярних пісень та визначення їхнього потенціального впливу на розвиток мовної компетентності слухачів.

Виклад основного матеріалу. Популярна музика, або попса, як її зазвичай називають, є типовим продуктом масового мистецтва, що асоціюється із поняттями меншовартості, примітивізму, псевдомистецтва, парамистецтва тощо [4, с. 92; 7, с. 42]. Від неї не очікують високого естетизму чи глибокого змісту, адже це радше розважальний продукт, який має задовольнити потреби населення у виплеску позитивних і негативних емоцій, ескапізмі, задати ритм життєдіяльності в усіх її проявах [8, с. 116]. При цьому Г. Шостак та С. Чернікова наголошують, що тенденції презентації популярної музики та попсової відеопродукції гальмують інтелектуальний розвиток молоді, сприяючи соціальній пасивності [6, с. 330]. Значною мірою це може бути пояснено часто низькою естетичною вартістю, шаблонністю таких пісень, нав'язливістю музичного ритму та примітивністю текстів, які легко запам'ятовуються. Досвід роботи педагогом дозволяє засвідчити, що слова популярних пісень учні знають набагато краще ніж вірші класиків літератури. А стан розвитку популярної музики демонструє значне зниження якості пісенних текстів, оскільки автором тепер може бути будь-яка особа, яка зримує рядки, пов'язані загальною темою.

Не випадково дослідники, методисти й провідні учителі-практики сфокусували свою увагу на мові сучасних українських музичних творів [1; 9] та їхньому дидактичному потенціалі [2; 5]. Помилки у словесному оформленні сучасних хітів впливають безпосередньо на формування мовної компетентності у прихильників, адже після тривалого прослуховування тієї чи іншої пісні ці неправильні моделі вже засвоюються слухачами та вважаються взірцевими.

Зразком такої ситуації є пісня групи Probass&Hardi «Доброго вечора, ми з України!». Фраза з прямого ефіру в TikTok голови Миколаївської обласної

державної адміністрації на початку повномасштабного вторгнення стала мемом і завірусилася в інтернеті, набувши значення символу життєстійкості нашого народу. Вона була підхоплена музикантами вищезгаданої групи та покладена на ритмічну музику. Разом танцювальний ритм, повторюваність основної фрази та її символічний зміст зробили пісню справжнім хітом. Але водночас мала зворотний бік успіху – у значної частини населення України, особливо у тих, хто перейшов на спілкування державною мовою, закріпилася у пам'яті ця хибна етична формула («Доброго вечора») як нормативна. Насправді, традиційною формою вітання в українців є словосполучення «Добрий вечір», а фраза з пісні може вживатися лише в повному форматі (без скорочень. – Н.У.) як фразеологізм.

Засилля пісенних текстів від авторів без філологічної освіти або із середнім рівнем знань української демонструє відповідний рівень їхнього мовного оформлення. Серед типових помилок можемо виділити такі:

- порушення орфоепічних норм, зокрема у неправильному наголошуванні слів. Це помітно, зокрема, у піснях, які стали хітами ще у своєму російськомовному варіанті, а тепер перекладаються українською. Для дотримання текстового ритму та максимального збереження змісту автори перекладу використовують ненормативну акцентуацію. Наприклад, в українськомовній версії пісні «Я танцювала» Наталії Могилевської:

*Я танцювала, так танцювала!
Вітром шаленим сукню зривало,
Зорі на небі я рахувала для тебе!..*

(тут і далі тексти взяті з інтернет-ресурсів, виділення наші. – Н.У.).

Або в оновленій «Королеві ночі» Олі Полякової:

*Виявлялось, не одній обіцянки ти давав.
Вчора все побачила, тебе не пробачила –
вмерла вся любов моя.*

Лідером за кількістю таких орфоепічних викривлень, за версією дослідників, була група «Скрябін», у кожній пісні якого можна знайти такі приклади [1; 9, с. 38];

- лексичні помилки, позначені насамперед засиллям суржикових форм, кальки з російської мови, що є й проблемою інших джерел впливу на свідомість громадян (наприклад, ЗМІ [3, с. 9]). Як і в попередньому випадку, помилкове використання лексичних форм пов'язане з необхідністю

дотримуватися ритмічного та образного малюнка пісні, особливостей римування тощо. Саме тому в текстах хітів можна побачити такі лексичні варіанти, скальковані з російськомовних слів:

Самолітом

Саме цим літом...

(DREVO «Самолітом»);

Вона взяла тебе для колекції,

*Щоб ти просто **пилився** під склом...*

(Оля Полякова «Вкрала») тощо.

А також у популярних піснях зустрічається багато суржикових форм лексем (розмовних, скорочених). Наприклад: *Закохався я по вуха, що це за діла?* (Volkanov «Я на жигулі»); *Цей **мужчина** тільки мій...* (Alena Omargalieva «Мужчина»); *Люблю його. Звичайне слово. / Ніщо не **ново**.* (Тіна Кароль «Люблю його»); *Коли розліталися орки на грядки, / Шльопали шльопки, а в них **п'ятки*** (Оля Полякова «Шльопки»), «Твій **батя** заходить в квартиру...» (PARFENIUK «Врубай») тощо.

Окрему лексичну групу становлять в сучасних хітах слова-неологізми. По-перше, авторські новотвори, введені у музичні тексти задля емоційного чи комічного ефекту, милозвучності, потреби зайняти словесну порожнечу в ритмічному малюнку. Такими, зокрема, є лексеми *енкарапіста* (Drevo «Енкарапіста»), це так *безсумно* (Тіна Кароль «Люблю його») та ін. З одного боку, це демонструє, що мова – живий організм, який перебуває в постійному русі й оновленні, з іншого боку – у недосвідчених слухачів може сформуватись враження, що володіння мовою є процесом «вседозволеності», коли за бажанням кожної окремо взятої особи можна послуговуватись будь-яким мовним покручем.

Ще більшою загрозою в текстах сучасних хітів є слова-сленгізми та варваризми. Підміна українського слова англіцизмами або лексемами, складеними з іншомовної основи та українських суфіксів і префіксів, псує чистоту мови і навіть, попри нібито трансльоване прагнення бути разом із молоддю, говорити з нею «однією мовою», сприяють її знеціненню в сучасному соціумі. *Вайб / вайбити, кринж, флексити, римити, лайк* та ін. – ті слова, які в поп- та реп-музиці є вже традиційними. Крім того, можемо бачити в текстах більш старомодні приклади сленгізмів: «*Тоді напоїла сумних би **тінів**...*» (Volodymyr Dantes «Лайки»); «*Погода сьогодні нельотна, / Та нас вона **не напругає** з тобою...*», «Врубай» (PARFENIUK «Врубай»).

Щодо англіцизмів, то вони з'являються в музичних текстах радше як данина моді, а також для скорочення кількості складів у рядку і спрощення таким чином віршового розміру. Засилля варваризмів у піснях властиве як реп-виконавцям (Alyona Alyona, Kalush Orchestra), так і попсовим (Jerry Heil, Volodymyr Dantes, DOROFEEVA, DREVO та ін.). Показовими в цьому аспекті є й самі назви музичних проєктів, що пишуться виключно латиною.

Використання англіцизмів у текстах пісень виглядає, наприклад, таким чином:

*Мої рибки хочуть світла,
Плавлять, мають кеш!*
(Alyona Alyona «Рибки»);

*Все по колу – **double trouble** ...
Заховалися в свій **bubble**...
Січень тисне, тисне травень,
Вивільніть мене... **God damn**...
(DOROFEEVA «Додайте світла»);*

*У-у-у-у, додам гучності своєму **мейку**,
У-у-у-у, мій **денспол** – автомобіль.
(Jerry Heil «Додай гучності»);*

*І так непросто
В перший день без неї,
На вулиці **sunshine**,
В моїй кімнаті – **rain**...
(Ivan Liulenov «Шовковиця»).*

У контексті нашого дослідження можна навести ще значну кількість зразків порушення мовних норм, не лише уже згаданих (лексичних, орфоепічних), а й граматичних, словотвірних тощо. При цьому існує багато хітів, у яких нормативна лексика, яскраві метафори та порівняння, які дають естетичні образи, а не вражають своєю новизною та парадоксальністю, немає англіцизмів, сленгізмів, жаргонізмів тощо. Отже, якість текстового матеріалу, який несуть в маси співаки й співачки, музичні гурти, залежить від відповідальності самих артистів: їхнього прагнення відбирати для свого репертуару лише найкращі поетичні роботи, шукати фахівців з перекладу, розвивати власне чуття мови. Лінгвістичний та компаративний аналіз пісенних творів, які варто проводити ще у шкільному віці, зокрема заняття з редагування їхнього словесного матеріалу, дозволять молодому поколінню

формувати свої музичні смаки на якісних зразках, які виховуватимуть повагу до своєї мови, а відтак – держави, нації.

Висновки. Сучасна поп-музика як продукт масової культури має беззаперечний вплив на формування мовної компетентності та світоглядної основи населення, особливо молоді. Через ритмічність та повторюваність текстів музичний контент стає джерелом засвоєння мовленнєвих моделей, які часто сприймаються слухачами як взірцеві.

Дослідження виявило системне нехтування нормами української літературної мови в текстах хітів, що класифікується за такими напрямками: орфоепічні помилки, лексичні та стилістичні девіації, засилля варваризмів та сленгу. Закріплення хибних етичних та мовних формул у пам'яті великої кількості людей гальмує інтелектуальний розвиток суспільства та шкодить процесу збереження культурної ідентичності в умовах війни. Покращення мовної якості пісень залежить від відповідальності артистів за якість музичних текстів, які вони транслюють, та впровадження лінгвістичного аналізу текстів у закладах освіти, що навчить молодь критично оцінювати контент і плекати повагу до мови.

Література

1. Банзерук М. Причини і наслідки порушення мовних норм у текстах пісень сучасних українських гуртів. *Науковий блог / Національний університет «Острозька академія»*. URL : <https://naub.oa.edu.ua/prychyny-i-naslidky-porushennya-movnyh-norm-u-tekstah-pisen-suchasnyh-ukrajinskyh-hurtiv-2/>.
2. Бондар М. Через помилки в піснях, «лате» й «піцу»: лайфхаки, як найкращий вчитель навчає дітей української : [інтерв'ю з Артуром Пройдаковим]. URL: https://24tv.ua/education/cherez-pomilki-pisnyah-late-pitsu-layfhaki-yak-ukrayina-novini_n1767490.
3. Варнавська Ю. В., Землянська А. В. Типові мовні помилки на сторінках змі у соцмережах (на прикладі телеграм-каналів «РІА-Мелітополь» та «ЗАПОРІЖЖЯ.ІНФО»). *Українські студії в європейському контексті. 2025. № 10. С. 7–12.*
4. Землянська А. В. «Гібридизація» жанру в сучасній масовій літературі (на матеріалі романів А. Переса-Реверте «Фламандська дошка» та Є. Кононенко «Жертва забутого майстра»). *Українська література в загальноєвропейському контексті: монографія / за ред. Т.М. Шарової та А.В. Землянської. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2020. С. 92–105.*
5. Молоцький В. О. Використання текстів пісень як чинник формування предметних компетентностей учнів на уроках української мови. *Українська література в просторі культури і цивілізації: Всеукр. наук. інтернет-конференція студентів, аспірантів і молодих вчених (20-22*

- лютого 2026 року). URL : https://ukrlit-2017.blogspot.com/2019/02/blog-post_84.html.
6. Сапожник О. В. Сучасна популярна естрадна музика в Україні: до питання дефініції та жанрово-стильових конотацій. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2024. № 1. С. 327–332.
  7. Філоненко С.О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2011. 432 с.
  8. Юань С. Поп-музика другої половини ХХ – початку ХХІ століття: еволюція та особливості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 65, Т. 3. С. 116–120.
  9. Яручик Ю. Культура мовлення українських музичних гуртів на матеріалі пісенних текстів «Океану Ельзи», «Скрябіна», «Бумбокса». *Дивослово*. 2012. № 8. С. 36–39.

Bodyk O.P.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Philology
Ukrainian Catholic University*

IVAN KOCHERHA'S *MARKO V PEKLI* (1928) AND THE EARLY POETICS OF MAGICAL REALISM: A COMPARATIVE PERSPECTIVE

Abstract. *This article examines Ivan Kocherha's play *Marko v pekli* (1928) from a comparative perspective, placing it in dialogue with the early poetics of magical realism later canonized in Latin American literature. The study is based on typological comparison rather than on a claim of direct influence. It identifies key parallels in the use of folklore and myth, the interpenetration of ordinary and extraordinary reality, infernal imagery as social critique, and the destabilization of time and space. The article argues that Kocherha's play can be read as an early and underrecognized East European articulation of magical-realist poetics, thus expanding the literary geography of magical realism.*

Key words: *Ivan Kocherha; magical realism; comparative perspective; Ukrainian literature; folklore.*

Бодик О.П. *Іван Кочерга і рання поетика магічного реалізму: компаративна перспектива.* У статті проаналізовано п'єсу Івана Кочерги «Марко в пеклі» (1928) у компаративній перспективі, із зіставленням із ранньою поетикою магічного реалізму, пізніше канонізованою в латиноамериканській літературі. Дослідження ґрунтується на